

מאת הרב א. אזולאי:

אדם נולד עם מידות מסוימות ותכונות מסוימות. ויש לו האפשרות לכוון את מידותיו לכיוונים הראויים. למשל, אדם שהוא עז פנים יכול לנצל זאת לקדושה. אדם בעל אופי חם יכול לנצל את אופיו להיות שוחט, וכן הלאה. ולא כל אחד יודע איך לנצל את המידה שלו לקדושה. וברכתנו של יעקב לבניו היתה לומר לכל אחד מהם כוחותיו, כדי שידע לתעל זאת לקדושה.

גם אליעזר עבד אברהם היה עבד משכיל. כיון שידע שנגזר עליו להיות עבד, ניצל זאת כדי לעבוד את ה' על ידי זה שהלך להיות עבד אברהם, ולא ניסה לשנות את מזלו או להשלים עם מזלו ולהגיד "אם הייתי חופשי אז הייתי עובד את ה'" אלא ניסה לעבוד את ה' גם במצבו הקיים ולכן נקרא ברוך ה', שניצל את מצבו לקדושה.

אוס 99

בבקשה לשמור על קדושת הגליון.

פנינת ההלכה

מתוך הלכות תפילת מנחה, מאת הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל

מצות עשה להתפלל בכל יום, וכתב הרמב"ם (פ"א מהלכות תפלה הלכה א'): "מצות עשה להתפלל בכל יום, שנאמר ועבדתם את ה' אלקיכם. מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה, שנאמר ולעבדו בכל לבבכם. אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב? זו תפלה. ואין מנין התפלות מן התורה (כלומר אדם יכול לעמוד להתפלל פעם אחת ביום), ואין משנה התפלה הזאת מן התורה ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה".

ובהלכה ב' כתב: "ולפיכך נשים ועבדים חייבין בתפלה, לפי שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא. אלא חיוב מצוה זו כך הוא, שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום, ומגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא, ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה, ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי כחו".

ובהלכה ד' כתב: "כיון שגלו ישראל בימי נבוכדנצר הרשע, נתערבו בפרס ויוון ושאר האומות, ונולדו להם בנים בארצות הגוים, ואותן הבנים נתבלבלו שפתם... וכיון שראה עזרא ובית דינו כך, עמדו ותקנו להם שמנה עשרה ברכות על הסדר, שלש ראשונות שבח לה', ושלוש אחרונות הודיה, ואמצעיות יש בהן שאלת כל הדברים שהן כמו אבות לכל חפצי איש ואיש ולצרכי הציבור כולן כדי שיהיו ערוכות בפי הכל וילמדו אותן, ותהיה תפלת אלו העלגים תפלה שלימה כתפלת בעלי הלשון הצחה. ומפני עניין זה תקנו כל הברכות והתפלות מסודרות בפי כל ישראל כדי שיהא עניין כל ברכה ערוך בפי העלג".

תפלות כנגד הקרבנות

ובהלכה ה' כתב הרמב"ם: "וכן תקנו שיהא מנין התפלות כמנין הקרבנות, שתי תפלות בכל יום כנגד שני תמידין. וכל יום שיש קרבן מוסף תקנו בו תפלה שלישית כנגד קרבן מוסף, ותפלה שהיא כנגד תמיד של בקר היא הנקראת תפלת השחר, ותפלה שכנגד תמיד של בין הערבים היא הנקראת תפלת מנחה, ותפלה שכנגד המוספין היא נקראת תפלת המוספין".

וכתב הרמב"ם (שם הל' ב'): "כבר אמרנו שתפלת המנחה כנגד תמיד של בין הערבים תקנו זמנה, ולפי שהיה התמיד קרב בכל יום בתשע שעות ומחצה, תקנו זמנה מתשע שעות ומחצה והיא הנקראת מנחה קטנה, ולפי שבערב הפסח שחל להיות בערב שבת היו שוחטין את התמיד בשש שעות ומחצה אמרו שהמתפלל מאחר שש שעות ומחצה יצא ומשהגיע זמן זה הגיע זמן חיובה, וזו היא הנקראת מנחה גדולה".

(כשאומרים מנחה קטנה צריכים להבין שהכוונה שזמנה קטן, ומנחה גדולה הכוונה שזמנה גדול). מנחה גדולה זמנה מחצי שעה אחרי חצות היום, ומנחה קטנה זמנה משעתיים וחצי לפני השקיעה ועד השקיעה (כל שעה שבחז"ל היא שעה זמנית, היינו לפעמים בקיץ יותר מששים דקות, ובחורף פחות).

אליהו הנביא לא נענה אלא בתפילת המנחה

הגמרא בברכות אומרת (ו' ע"ב):

"ואמר רבי חלבו אמר רב הונא לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה, שנאמר 'ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' ענני ה' ענני' (מלכים א', יח), ענני שתדד אש מן השמים, וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם".

ומובא במדרש שנביאי הבעל הושיבו איש אחד מתחת למזבח שידליק את האש, אך בא נחש והכישו והם צועקים הבעל עננו, אך אין קול ואין עונה. ואומר להם אליהו: אולי שיח ושיג לו, אולי ישן הוא, תקראו בקול גדול. ואמרת הגמרא שמותר להתלוץ בעובדי עבודה זרה (עיין מגילה כ"ה ע"ב, וסנהדרין דף סג). ועוד אומרת הגמרא שמותר היה לאליהו לעשות זאת בהוראת שעה, אע"פ שאסור להעלות עולות, כיון שרצה לעשות קידוש ה'.

אתיקה מעיינה על תורה

"והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה, אותה הוכחת לעבדך ליצחק" (כד יד)

ביקש אליעזר לתהות על קנקנה ולבחון אותה בכל, אם מחוננת היא במידות טובות ואם מנצלת היא את המידות הללו בחכמה ובשכל. לכן ביקש ממנה להשקותו מים מתוך הכד גופו, כי אז יראה מה תעשה במים שישאר בתוך הכד אחרי שתייתו: אם תיקח אותם הביתה כדי להשתמש בהם לשתייה – הרי אין זה מן הראוי והנכון, שכן צריכה היא לחשוש, שמא חולה הוא והדביק את המים במחלתו. ואם תשפוך אותם ארצה – הרי יהא בזה משום עלבון כלפיו.

אם כן, לא תישאר בפניה עצה אחרת, כי אם לומר "וגם לגמליך אשקה" כדי לשפוך את שארית המים לפני הגמלים. ואז תצא ידי הכל. ובכן, אם היא תעשה כך, יהא זה סימן מובהק, שלא זו בלבד שהיא מחוננת במידות טובות, אלא שהיא גם נבונה ופיקחת למצוא עצה טובה בשעת הצורך.

ואמנם כך היה, ולא עוד אלא שהיא אמרה: "וגם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתות" – אל תהא סבור, כי שופכת אני את המים אל השוקת משום שאיני רוצה לפגוע בכבודך, אלא משום שרוצה אני, כי גם הגמלים ישתו, ואף אשאב עוד פעם כדי שישתו דיים. היא הלבשה, איפוא, את כוונתה האמיתית, שלא להעליבו, בלבוש של גמילות חסד נוסף... (הרה"ג ר' יוסף דב"ל ז"ל מבריסק)

סיפור ארשת השבוע - מאת הרב אריה קרן

ואברהם עודנו עומד לפני ה' (חיי שרה יח-כב)

חייב אדם להתפלל שלוש תפילות ביום הודות לקב"ה ולבקש על עם ישראל ועל עצמו רחמי שמים צריך להתפלל בכוונה רבה בלי שום הסח הדעת וכמובן אסור שאלת שלום שנאמר "ואברהם עודנו עומד לפני ה'..."

באמצע הדרך, בפינה צדדית, עמד לו חסיד והתפלל, עיניו נתונות היו בסדור התפילה, וליבו התנשא לשמים. בכוונה, בדבקות ובמתיקות נאמרו מלות התפילה, וניכר היה בו, במתפלל, כי יודע הוא לפני מי הוא עומד! אכן, צדיק וחסיד היה האיש!

מרוחק נשמעו צעדי אדם קרבים ובאים, האדם הלך הלך והתקרב לעבר החסיד המתפלל, אולם החסיד לא שת ליבו לקולות אלו ולא היפנה אף לרגע מבטו אליהם.

דקות נוספות עברו, והאלמוני ניצב מול החסיד ממש. רגע קט התבונן באיש ובתנועותיו וכולו תמה על אדם זה, שאינו חש בו כלל וכלל, אף שהנהו כה קרוב אליו, ממש היה עיור וחרש...

מי היה אותו זר, שהתבונן במתפלל?...

היה זה אדם נכבד ורם מעלה, שר, שהכל ירו מפניו!

אותו שר - בעמדו פנים אל פנים מול החסיד קדמו בברכת שלום. בטוח היה השר, כי עתה יפנה האדם המוזר ראשו אליו וישיב לו שלום - אך לאכזבתו הרבה לא זכה למענה. הדמות הוסיפה להתנועע ולהשמיע לחשים שונים, אך התעלמה לגמרי מהשר, העומד מולה זה דקות אחדות...

חש עצמו השר הנכבד נעלב. עוד רגע עבר, ופניו אדמו מרוגז, ועיניו הביעו כעס, הוא התהלך אנה ואנה בכעסו כי רב...

והחסיד - כאילו מאומה לא קרה! הוא המשיך בתפילתו באותה דבקות ומתיקות...

ככעס עצור המתין השר לסיום התפילה המתמשכת. הוא ראה את החסיד פוסע שלוש פסיעות אחורנית, אומר דבר מה וחוזר שלש פסיעות קדימה, ואז, רק אז, בתום התפילה הפנה החסיד מבטו לעבר השר.

מבטו השלו והרגוע של הצדיק נפגש במבטו הבווער ומלא הרוגז של הנכרי הנכבד, ומפי השר הוטחו כנגדו דברים קשים ביותר.

במרחבי השדות החרידו צעקותיו את השלוחה הקסומה: "שוטה שכמוך!" רעם קולו של האיש - "מדוע לא השבת לי שלום?... איך לא יראת מפני?"

ואם היית חותך את ראשך בחרב, מי היה מצילך מידי?"

הלה צועק, ואילו החסיד רגוע כבתחילה. השקט והשלוחה לא סרו מעל פניו גם בשמעו את דבריו הנרגזים והמאימים של השר.

בסבלנות ובדממה חיכה החסיד, עד שמטר הצעקות יפסק, ואז פתח פיו בנחת ואמר: אל נא יחר אפך, אדוני הנכבד! המתן קמעה ואפיס אותך...

בסקרנות הקשה השר לדברי החסיד, אך במקום דברי פיוס והסבר הפנתה אליו שאלה: "אמור נא לי" פתח החסיד ושאל "אילו היית עומד לפני מלך בשר ודם, ובאותו זמן נזדמן חברך ונתן לך שלום, ההיית מחזיר לו שלום?"

פניו של השר הביעו תמיהה רבה על השאלה המוזרה וכלל לא הבין את הקשר בינה לבין דברי הפיוס, אך הוא מיהר להשיב:

"איזו שאלה?! ודאי ודאי, שלא הייתי מהיין לעשות כדבר הזה!"

המשיך החסיד ושאל שאלה נוספת באותו ענין: "ואילו היית מחזיר לו שלום, מה היו עושים לך?"

"את ראשי היו חותכים בחרב על חטא אשר כזה!" השיב בפסקנות.

"תשמענה אזניך את שמדבר פיר!" הגביה לפתע החסיד אתת קולו והמשיך ואמר: "הבן! הלא דברים קל וחומר: מה אתה אילו היית עומד לפני מלך בשר ודם, בסך הכל? היום הוא מלך, אך בעוד זמן מה, בהיותו בקבר - מה יהיה אז כוחו?! אף אתה בודאי היית נמנע מלהשיב שלום!"

ואני, שעומד הייתי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, החי וקיים לעולמי עולמים, כלום לא צריך הייתי להתירא מפניו?! כלום צריך הייתי להפסיק באמצע תפילתי כדי לענות לך שלום?!...

דברי החסיד השאירו רושם עז על השר, והוא הבין גם הבין, מיד נתפייס ופטר את החסיד לביתו לשלום. (מעשיהם של צדיקים)

תפילות לאוצאי שבת

בתפזורת הבאה מסתתרים 10 מושגים שקשורים לפרשת השבוע. בהצלחה!

א	ב	ר	ה	מ	ו	א	י
א	ל	ק	נ	ז	מ	א	נ
א	צ	ר	ב	ק	ה	ל	ע
י	מ	י	ר	ל	ב	י	מ
צ	י	ת	ב	ג	ת	ע	ה
ח	ד	א	ב	מ	ו	ז	א
ק	י	ר	ה	ל	א	ר	ר
ו	מ	ב	ת	ו	ל	פ	צ
ה	ד	ע	פ	ר	ו	נ	ת
ג	ר	ו	ת	ו	ש	ב	י

אתגר ארשת

*אילו שינויים שינה אליעזר עבד אברהם בסיפורו למשפחת רבקה, ומדוע?
*מי אמר למי:
"גר ותושב אנוכי עימכם"
"הקרה נא לפני היום"
"הגמיעיני נא מעט מים מדרך"
"אחותנו את היי לאלפי רבבה"

סיפור הפאסיים

תקציר הפרקים הקודמים

משפחת בלוספלד קיבלה על עצמה לגדל את אושי, ילד שהתגלגל עד אז בין בתים רבים. אושי הגיע לביתם מוזנח פיזית ונפשית, והתנהג כחיה פצועה. עם הזמן אושי השתקם, בבית וגם בישיבה, אך טיב הקשרים בינו לבין אברומי, הבן הקטן של משפחת בלוספלד, הלך והידרדר.

פרק שלישי

ההיתקלויות בין אושי ובין אברומי היו מתרחשות בשבתות, אז הגיעו מהישיבות שבהן למדו. ויכוח קטן היה פורץ ביניהם, ואושי גלש מהר מאוד לצעקות ולהשמצות אישיות. לאחר מכן, היתה משתלטת על הבית אוירת נכאים. אושי היה כמו מכריז על 'ברוגז', ויותר לא החליט מילה עם אברומי עד צאת השבת ועד בכלל.

גם במצב זה היו עלויות ומורדות, ובכל זאת היה הכיוון ברור כלפי מטה. המצב הלך והתערער. למרבה הפלא, טען ראש הישיבה באוזני האב שבישיבה לא מבחינים בכלום. אושי נחמד וחביב מאוד כלפי החברים.

כך נמשך המצב, עד שאברומי החל לרמוז שהוא מוכן ללכת בדרכו של אושי ולמצוא לעצמו משפחה מאמצת. בינתיים טוב לו אצל סבא והוא מוכן להתארח שם בשבתות.